

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Розвиток лікувально-оздоровчого туризму за матеріалами ТОВ «ARDEN PALACE» Хмельницька обл., смт. Сатанів

Рівень вищої освіти бакалавр

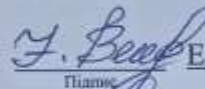
Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»

Освітня програма «Туризм»

Шифр 21051

Виконав: студент 4 курсу
група ТУР-21-1

Едуард ВЕЛНЯНКО

Підпис

Ініціали, прізвище

Керівник

Оксана ГРИНДІЙ

Підпис

Ініціали, прізвище

Нормоконтролер

Оксана ГРИНДІЙ

Підпис

Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:
Зав. кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи

Ігор ЖУРБА

Підпис

Ініціали, прізвище

12 06 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму
 Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
 Рівень вищої освіти бакалавр
 Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
 Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
 Освітня програма Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

зав. кафедри туризму та
 готельно-ресторанної справи
 Журба І. С.
 12 06 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Велнянко Едуард Сергійович

Прізвище, ім'я, по батькові студента

- 1 Тема роботи Розвиток лікувально-оздоровчого туризму за матеріалами ТОВ «ARDEN PALACE» Хмельницька обл., смт. Сатанів
керівник роботи Гриндій Оксана Станіславівна
затверджена Наказом по університету від «07» лютого 2025 р. №23
- 2 Строк подання студентом роботи на кафедру 12.06 2025 р.
- 3 Вихідні дані до роботи: посібники, періодичні видання, статистичні звіти, Інтернет джерела
- 4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)
У першому розділі розглянути теоретичні основи дослідження лікувально-оздоровчого туризму, його класифікацію та міжнародний досвід. У другому розділі проаналізувати ринок лікувально-оздоровчого туризму, охарактеризувати діяльність ТОВ «ARDEN PALACE» та охарактеризували основні послуги закладу. У третьому розділі представити шляхи покращення діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» за рахунок впровадження нових програм
- 5 Перелік графічного матеріалу: Визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм» у працях науковців; Складові лікувально-оздоровчого туризму; Послуги та продукти оздоровчого туризму в різних регіонах світу, 2023 рік; Аналіз зміни кількості персоналу ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2020-2024 рр; Динаміка доходів ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2020-2024 рр. (тис. грн); Аналіз чистого прибутку ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2020-2024 рр. (тис. грн); Комплекс надає послуги консультацій у різних медичних напрямках; Перелік програми для оздоровлення та відновлення ТОВ «ARDEN PALACE»; Програма туру «Здоров'я та релакс в серці Поділля»; Ключові компоненти програми «Відновлення сили»; Рекомендовані пропозиції щодо удосконалення діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» за рахунок впровадження оздоровчих програм
5. Дата видачі завдання 05 05 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва етапу виконання ДР	Термін виконання етапу роботи	Примітка
1. Вибір теми і складання бібліографії	05.05.2025	<i>Виконано</i>
2. Вивчення стану проблеми за темою «Розвиток лікувально-оздоровчого туризму за матеріалами ТОВ «ARDEN PALACE», Хмельницька обл., смт. Сатанів», висвітлення її в науковій літературі, нормативних документах, мережі Інтернет	10.05.2025	<i>Виконано</i>
3. Збір фактичного матеріалу	15.05.2025	<i>Виконано</i>
4. Уточнення мети, завдань і обґрунтування концепції роботи	20.05.2025	<i>Виконано</i>
5. Вибір методів аналізу матеріалів. Попереднє формулювання гіпотез, припущень тощо. Обробка зібраного матеріалу	27.05.2025	<i>Виконано</i>
6. Виявлення тенденцій, схем розвитку проблемної ситуації, прогнозування та формулювання підходів до розв'язання проблеми	03.06.2025	<i>Виконано</i>
7. Підготовка тексту Основної частини роботи. Формулювання висновків за розділами	06.06.2025	<i>Виконано</i>
8. Підготовка тексту виступу та загальних висновків, проходження попереднього захисту	09.06.2025	<i>Виконано</i>
9. Підготовка тексту виступу та загальних висновків, проходження попереднього захисту	11.06.2025	<i>Виконано</i>
10. Здача роботи на кафедрі	13.06.2025	<i>Виконано</i>

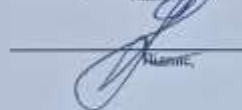
Студент-дипломник

Едуард ВЕЛНЯНКО

Прізвище, ініціали

Керівник роботи

Оксана ГРИНДІЙ

Прізвище, ініціали

АНОТАЦІЯ

на дипломну роботу Велнянко Едуард Сергійович
Тема роботи Розвиток лікувально-оздоровчого туризму за матеріалами ТОВ
«ARDEN PALACE», Хмельницька обл., смт.
Сатанів

Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Науковий керівник старший викладач Гриндій О.С.

м. Хмельницький, 2025 р.

Дипломна робота виконана на 50 с., містить 8 таблиць, 5 рисунків, з перелік джерел посилань складається із 32 найменування, 3 додатків.

Актуальність роботи. У сучасних умовах, коли темп життя постійно зростає, а рівень стресових навантажень впливає на фізичне і психологічне здоров'я людини, зростає попит на якісні оздоровчі послуги та туризм, орієнтований на збереження й відновлення здоров'я. Лікувально-оздоровчий туризм, як один із провідних напрямів рекреаційної діяльності, поєднує в собі медичні послуги, природно-кліматичні ресурси та туристичні технології, спрямовані на забезпечення гармонійного фізичного та емоційного стану людини. Україна має потужний потенціал для розвитку цього виду туризму завдяки різноманіттю природних ресурсів, зокрема мінеральних вод, лікувальних грязей, чистого повітря та сприятливого клімату. Саме тому ця тема актуальна та потребує подальшого дослідження.

У першому розділі розглянули сутність, характеристику, види та класифікацію, міжнародний досвід розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

У другому розділі проаналізували сучасний стан лікувально-оздоровчого туризму в Хмельницькій області; діяльності ТОВ «ARDEN PALACE»; оцінили лікувально-оздоровчі послуги та програми ТОВ «ARDEN PALACE»;

У третьому розділі розробили практичні рекомендації для ТОВ «ARDEN PALACE» за рахунок впровадження нових програм.

Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, лікувальні послуга, оздоровчі послуги, SPA, мінеральна вода, рекреаційний ринок, рекреаційні послуги, аналіз, комплексні оздоровчі програми.

SUMMARY

for the thesis ___Velnnyanko Eduard Serhiyovych _____
Topic of the work Development of medical and health tourism based on the materials
of LLC "ARDEN PALACE", Khmelnytskyi region, town of Sataniv _____
Specialty 242 "Tourism and Recreation"
Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business
Scientific supervisor senior lecturer Hryndii O.S.
Khmelnyskyi, 2025

The thesis is 50 pages long, contains 8 tables, 5 figures, the list of references consists of 32 names, 3 appendices.

Relevance of the work. In modern conditions, when the pace of life is constantly increasing, and the level of stress affects the physical and psychological health of a person, the demand for high-quality health services and tourism focused on preserving and restoring health is growing. Medical and health tourism, as one of the leading areas of recreational activity, combines medical services, natural and climatic resources and tourism technologies aimed at ensuring a harmonious physical and emotional state of a person. Ukraine has a strong potential for the development of this type of tourism due to the variety of natural resources, in particular mineral waters, therapeutic mud, clean air and favorable climate. That is why this topic is relevant and requires further research.

In the first section, the essence, characteristics, types and classification, international experience in the development of medical and health tourism were considered.

In the second section, the current state of medical and health tourism in Khmelnytskyi region was analyzed; the activities of LLC "ARDEN PALACE"; the medical and health services and programs of LLC "ARDEN PALACE" were evaluated;

In the third section, practical recommendations were developed for LLC "ARDEN PALACE" through the implementation of new programs.

Keywords: medical and health tourism, medical services, health services, SPA, mineral water, recreational market, recreational services, analysis, comprehensive health programs.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ	10
1.1 Сутність поняття лікувально-оздоровчий туризм	10
1.2 Види та кваліфікаційні ознаки лікувально-оздоровчого туризму	15
1.3 Міжнародний досвід розвитку лікувально-оздоровчого туризму	19
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ	24
2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «ARDEN PALACE»	24
2.2 Аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Хмельницькій області	27
2.3 Оцінка лікувально-оздоровчих послуг та програм ТОВ «ARDEN PALACE»	32
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ARDEN PALACE» ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ПРОГРАМ	37
3.1 Розробка лікувально-оздоровчого туру «Здоров'я та релакс в серці Поділля» на базі ТОВ «ARDEN PALACE»	37
3.2 Розробка спеціальної програми реабілітації під назвою «Відновлення сили»	39
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

У сучасних умовах, коли темп життя постійно зростає, а рівень стресових навантажень впливає на фізичне і психологічне здоров'я людини, зростає попит на якісні оздоровчі послуги та туризм, орієнтований на збереження й відновлення здоров'я. Лікувально-оздоровчий туризм, як один із провідних напрямів рекреаційної діяльності, поєднує в собі медичні послуги, природно-кліматичні ресурси та туристичні технології, спрямовані на забезпечення гармонійного фізичного та емоційного стану людини.

Україна має потужний потенціал для розвитку цього виду туризму завдяки різноманіттю природних ресурсів, зокрема мінеральних вод, лікувальних грязей, чистого повітря та сприятливого клімату.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена потребою у впровадженні інноваційних підходів до організації та просування лікувально-оздоровчого туризму в Україні, а також необхідністю удосконалення діяльності оздоровчих підприємств для підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках.

Метою дипломної роботи є аналіз сучасного стану та розробка напрямів розвитку лікувально-оздоровчого туризму на прикладі ТОВ «ARDEN PALACE».

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- розглянути теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму;
- представити види та кваліфікаційні ознаки лікувально-оздоровчого туризму
- розглянути міжнародний досвід розвитку лікувально-оздоровчого туризму
- проаналізувати розвиток лікувально-оздоровчого туризму в Хмельницькій області
- охарактеризувати діяльність ТОВ «ARDEN PALACE»;

- оцінити лікувально-оздоровчі послуги та програми ТОВ «ARDEN PALACE»;
- розробити практичні рекомендації за рахунок впровадження нових програм.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є лікувально-оздоровчий туризм

Предметом – теоретичні та практичні аспекти розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволили забезпечити глибоке і всебічне вивчення проблеми розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

Методологічну основу роботи становить системний підхід до аналізу туристичної діяльності, а також принципи наукової об'єктивності, логічності та комплексності. До основних методів дослідження належать: аналітичний метод – для вивчення наукової літератури, нормативно-правових актів та статистичних даних; порівняльний аналіз – для оцінки конкурентного середовища й позиціонування ТОВ «ARDEN PALACE» серед аналогічних закладів; економічний аналіз – для оцінки фінансових показників діяльності підприємства; метод експертних оцінок – для збору думок фахівців щодо перспектив розвитку оздоровчого туризму в регіоні; графічні методи – для візуалізації основних результатів дослідження.

Наукова новизна дипломної роботи полягає в комплексному дослідженні розвитку лікувально-оздоровчого туризму на прикладі конкретного підприємства ТОВ «ARDEN PALACE» – із урахуванням сучасних тенденцій ринку, впливу соціально-економічних факторів та регіональних особливостей. У роботі запропоновано обґрунтовані стратегічні напрями розвитку підприємства, зокрема з використанням цифрових технологій, розширенням пакету послуг та посиленням маркетингової активності.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані: керівництвом ТОВ «ARDEN PALACE» – для стратегічного планування розвитку; місцевими органами влади – для формування програм підтримки оздоровчого туризму; інвесторами – для оцінки потенціалу регіону в контексті розвитку рекреаційної інфраструктури.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок, включаючи 8 таблиць, 5 рисунків та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

1.1 Сутність поняття лікувально-оздоровчого туризму

Лікувально-оздоровчий туризм є об'єктом дослідження численних науковців, однак наразі відсутнє єдине тлумачення цього поняття. Одні дослідники акцентують увагу переважно на його медичному аспекті, тоді як інші вбачають у ньому поєднання лікувальних, профілактичних та загальнооздоровчих елементів. Зростає також інтерес до новітніх форм цього виду туризму, зокрема до SPA- і велнес-напрямів, що вивчаються з позицій їхнього впливу на трансформацію сучасної туристичної галузі [4].

Попри наявність значного обсягу теоретичних розробок, термінологічне визначення лікувально-оздоровчого туризму потребує уточнення та систематизації для його ефективного впровадження в практику діяльності туристичних установ. У Законі України «Про туризм» термін «лікувально-оздоровчий туризм» наводиться, проте чітке визначення цього поняття відсутнє.

Аналіз наукових джерел свідчить про відсутність єдності в науковому середовищі щодо трактування сутності цього виду туризму, що наочно відображено в таблиці 1.1.

Українські науковці зазвичай трактують поняття лікувально-оздоровчого туризму в контексті сформованої санаторно-курортної системи, використовуючи при цьому терміни «медичний туризм», «лікувальний», «санаторно-курортний» або «оздоровчий туризм». У зарубіжній науковій практиці найпоширенішими є такі поняття, як «health tourism», «medical tourism», «wellness & spa tourism» тощо.

Через відсутність узгодженого підходу до визначення терміна «лікувально-оздоровчий туризм» виникає ситуація, коли цей напрям або

ототожнюється з іншими видами туризму, або розглядається як їх складова частина, або ж включає елементи кількох суміжних форм туристичної діяльності — іноді навіть до чотирьох одночасно [7].

У таких умовах виникають труднощі з точним обрахунком туристичних потоків, пов'язаних із оздоровленням і лікуванням, що ускладнює визначення меж інфраструктурної бази розміщення, а також розробку ефективних стратегічних програм підтримки й розвитку цього напрямку туризму.

Таблиця 1.1 – Визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм» у працях науковців

Науковці	Визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм» у працях науковців
Баєв В.В.	Тотожний поняттю «медичний туризм», який включає як діагностику та лікування, так і профілактику захворювань, здоровий спосіб життя і косметичні послуги
Холявка В.З та ін.	Тотожний поняттю «спа-лікувальний туризм» та поняттю «health tourism» (подорожі за здоров'ям)
Шаповалова О.О.	Тотожний поняттю «спа-туризм»
Кифяк В.Ф.	Є складовою іншого виду – «медичного», який поєднує лікувально-оздоровчі та рекреаційні функції для задоволення потреб споживачів у відновленні здоров'я
Кляп М. П., Шандор Ф. Ф.	Є складовою «медичного» туризму, головною метою якого є лікування чи перебування у медичних закладах за межами своєї країни та який складається з «лікувального», «оздоровчого» та «пологового» туризму
Романова А. А.	Поділяється на «медичний туризм» та «велнес- і спа-туризм»
Мельник Л. В., Батиченко С. П.	Спрямований на відновлення здоров'я чи профілактику (попередження) захворювань, метою якого є лікування, оздоровлення, рекреація і відпочинок
Мочульська О. М. та ін.	Поділяється на «лікувальний», метою якого є власне лікування, терапія, реабілітація після захворювань, і «профілактичний» (велнес-туризм)
Рутинський М., Петранівський В.	Поїздки на курорт, а також будь-які інші поїздки з метою лікування, наприклад, для операції в закордонній клініці
Парфіненко А. Ю. та ін.	Базується на використанні природних ресурсів: мінеральних вод, лікувальних грязей і кліматичних умов, які здійснюють позитивний вплив на лікування різноманітних захворювань

У науковій літературі можна зустріти трактування лікувально-оздоровчого туризму як синоніма медичного туризму. У цьому контексті підкреслюється, що люди вирушають у подорожі з метою проведення складної

диференціальної діагностики, отримання медичних послуг із використанням унікальних методів лікування (наприклад, трансплантації органів), проходження терапії у високоспеціалізованих клініках, які застосовують новітні технології, а також з метою отримання косметологічних процедур, включаючи пластичні операції.

Звертається увага на те, що останніми роками спостерігається зростання інтересу не лише до лікувальних, а й до профілактичних та оздоровчих програм у медичних установах.

Багато дослідників визначають медичний туризм як вид економічної діяльності, що спрямований на надання послуг у сфері профілактики, діагностики та лікування різноманітних хвороб за межами країни постійного проживання пацієнта [4].

На думку В. Ф. Кифяка, медичний туризм являє собою специфічну форму туристичної діяльності, яка поєднує лікувальні, оздоровчі та рекреаційні функції у різних комбінаціях з метою задоволення потреб споживачів у відновленні фізичного та психоемоційного стану. Це досягається завдяки використанню природних лікувальних ресурсів, послуг кваліфікованого медичного персоналу, конкурентоспроможних цін, а також участі туристів у оздоровчих, пізнавальних, розважальних, культурних та інших програмах [11].

Г. М. Михайличенко вказує, що медичний туризм охоплює організацію лікувального відпочинку за межами країни постійного проживання туриста. Йдеться про надання медичних послуг, включаючи діагностику, лікування, профілактичні заходи, а також оздоровчі, рекреаційні та інші послуги, спрямовані на покращення загального стану здоров'я [16].

Факторами, що сприяють активному розвитку міжнародного медичного туризму, виступають високі витрати на медичні послуги в економічно розвинених державах, а також недостатній рівень медичного обслуговування в багатьох країнах, що розвиваються [14].

Згідно з позицією колективу авторів під керівництвом О. В. Гладкого, основними мотивами звернення пацієнтів за межі постійного місця проживання

для отримання медичної допомоги є доступ до досвідчених медичних фахівців, сучасного медичного обладнання та інноваційних методів лікування. Також важливу роль відіграє порівняно нижча вартість медичних послуг, зокрема операцій та процедур, які або не здійснюються, або заборонені у країні проживання пацієнта. Медичний туризм охоплює такі ключові напрями, як лікування, профілактика, діагностика та реабілітація [16].

З нашої точки зору, медичний туризм слід розглядати як один із різновидів лікувально-оздоровчого туризму.

У наукових публікаціях кінця ХХ — початку ХХІ століття лікувально-оздоровчий туризм часто ототожнювали із санаторно-курортним, що було зумовлено активним аналізом матеріально-технічної бази санаторіїв, профілакторіїв, пансіонатів із лікувальним профілем, а також дослідженням рівня їхньої відвідуваності. Водночас, на нашу думку, основною функцією таких установ є не первинне лікування, а відновлення та реабілітація пацієнтів після хвороби. Санаторно-курортний туризм, безперечно, становить важливу частину лікувально-оздоровчого туризму, оскільки усі процедури мають профілактично-лікувальне спрямування, виконуються кваліфікованим персоналом із використанням сучасного обладнання та в межах затверджених медичних стандартів.

Варто зауважити, що в рамках санаторно-курортного обслуговування не передбачено використання медикаментозного лікування. Натомість застосовуються спеціальні оздоровчі методики, які активізують природні механізми відновлення організму. Саме тому ефект від таких послуг є тривалим та сприяє загальному зміцненню здоров'я.

У дослідженні, проведеному О. О. Шаповаловою та Ю. А. Сапою, між поняттями «лікувально-оздоровчий туризм» і «spa-туризм» ставиться знак рівності. На думку авторів, термін «spa» або «лікувально-оздоровчий туризм» є узагальнюючим і включає в себе як wellness-напрямок (оздоровчий туризм), так і лікувальний (традиційний санаторно-курортний, медичний туризм). Таким

чином, поняття «spa» охоплює як концепцію «spa & wellness», так і традиційний формат лікувального туризму [27].

З іншого боку, значна частина науковців погоджується з тим, що спа-туризм є різновидом лікувально-оздоровчого туризму, основною метою якого є створення умов для відновлення фізичного і психоемоційного стану людини за допомогою косметичних процедур, антистресових методик та використання мінеральної, термальної або морської води.

Варто зауважити, що спа- та велнес-туризм належать до порівняно нових форм лікувально-оздоровчого туризму. Вони мають багато спільного за змістом, проте не є ідентичними. Згідно з визначенням Л. Устименко та Н. Булгакової, термін «велнес» (wellness) означає досягнення гармонійного стану тіла та душі, фізичного й психологічного благополуччя, що досягається через активну участь у процесі оздоровлення. Велнес об'єднує елементи східних духовних практик із сучасними технологіями, поєднує традиційні оздоровчі методики з інноваційними підходами в дієтології, косметології, альтернативній і класичній медицині, а також використовує досягнення фізіології, біомеханіки та персоналізований підхід до кожного клієнта [27].

Таким чином, велнес слід розглядати як комплексну систему, що поєднує рекреаційні, медичні, фізичні, психологічні, культурні й соціальні компоненти, спрямовані на повноцінне відновлення та гармонізацію особистості [28].

У велнес-туризмі надання послуг зазвичай здійснюється на базі спеціалізованих готелів або велнес-центрів, розташованих у межах туристичних дестинацій.

Згідно з дослідженнями Т. І. Іщенко, О. Б. Шидловської та І. М. Стоян, сучасні готелі дедалі частіше розширюють перелік додаткових послуг для своїх гостей, впроваджуючи загальнооздоровчі програми. Такі програми передбачають комплексний підхід, який поєднує медичні процедури (діагностика, лікувальні програми, лікарський нагляд), естетичний догляд (косметологічні послуги, процедури для тіла), фізичну активність

(індивідуальні заняття спортом, активний відпочинок) і психологічне відновлення (йога, релаксаційні практики) [28].

Отже, окрім відмінностей у змісті послуг, характерних для різних форм лікувально-оздоровчого туризму, існують також відмінності у типах закладів, де ці послуги надаються. Це можуть бути медичні установи (клініки, лікарні, медичні центри), санаторно-курортні комплекси, готелі та інші заклади розміщення з оздоровчою спеціалізацією, а також велнес- і спа-центри, розташовані у туристичних регіонах. Таким чином, послуги надаються як у межах медичної інфраструктури, так і в рамках рекреаційно-туристичних об'єктів.

Аналіз різних концептуальних підходів, представлених у наукових працях з туризмології, дав змогу сформувати власне бачення сутності поняття «лікувально-оздоровчий туризм».

Цілком закономірно, що даний вид туризму базується на прагненні людини підтримувати та покращувати стан свого здоров'я. Він включає кілька ключових напрямів: подорожі до медичних установ із метою лікування, перебування в спеціалізованих санаторно-курортних закладах для проходження реабілітації після хвороб, участь у профілактичних турах у рекреаційних зонах для зміцнення імунної системи, відвідування термальних джерел і SPA-центрів, а також участь в оздоровчих програмах, орієнтованих на людей без медичних показань, які бажають відновити життєві сили під час відпочинку.

Отже, ми розглядаємо «лікувально-оздоровчий туризм» як інтегрований вид туристичної діяльності, що об'єднує лікувальні (медичні й реабілітаційні) та оздоровчі (SPA і wellness) напрями туризму.

1.2 Види та кваліфікаційні ознаки лікувально-оздоровчого туризму

Лікувально-оздоровчий туризм посідає важливе місце серед інших форм туристичної діяльності та вирізняється своєю стабільністю. Його основою є використання природних цілющих ресурсів, санаторно-курортної інфраструктури, лікувальних процедур та профілактичних програм, спрямованих на відновлення здоров'я, працездатності й психоемоційної рівноваги людини. Цей вид туризму є важливою складовою рекреаційного обслуговування, адже поєднує елементи туристичної, медичної, соціальної та сервісної сфер.

Він передбачає організовані подорожі громадян з метою отримання оздоровчих, лікувальних або профілактичних послуг за межами постійного місця проживання. На відміну від звичайного відпочинкового туризму, головна мета такого виду подорожей полягає не лише в релаксації чи розвагах, а у цілеспрямованому покращенні стану здоров'я, запобіганні захворюванням і реабілітації після хвороб. Саме ця цільова спрямованість і визначає ключові ознаки, за якими лікувально-оздоровчий туризм відрізняється від інших видів туристичної діяльності.

Згідно з підходами, що переважають у наукових дослідженнях як українських, так і зарубіжних авторів, у структурі лікувально-оздоровчого туризму виокремлюють кілька основних форм (представлених на рисунку 1.1) [4].

Санаторно-курортний туризм передбачає оздоровлення в спеціалізованих установах, таких як санаторії, пансіонати чи курорти, де використовуються природні лікувальні ресурси – мінеральні води, грязі, кліматотерапія – у поєднанні з медичними процедурами, зазвичай на основі рекомендацій лікаря.

Медичний туризм орієнтований на проходження медичних обстежень, лікування або хірургічних операцій, переважно в клініках інших регіонів чи країн, які відзначаються високим рівнем медичного обслуговування або більш доступними цінами [11].

Wellness-туризм є сучасним різновидом оздоровчого туризму, що не передбачає втручання медицини, але спрямований на загальне відновлення

організму, підтримку фізичної форми та психоемоційного стану через заняття фітнесом, спа-процедури, масажі, здорове харчування та інші релаксаційні практики.

Рисунок 1.1 – Складові лікувально-оздоровчого туризму

Реабілітаційний туризм зосереджений на відновленні здоров'я після оперативних втручань, тяжких хвороб чи травм і передбачає перебування в спеціалізованих оздоровчих установах під наглядом медичних працівників [8].

Для чіткого розмежування лікувально-оздоровчого туризму від інших форм туристичної діяльності доцільно визначити його основні кваліфікаційні характеристики, які полягають у наступному:

1 Головною метою подорожі виступає покращення стану здоров'я, проведення профілактики або лікування захворювань, а також підвищення фізичного та психологічного тону людини.

2 Обов'язковим є використання оздоровчих і лікувальних факторів: мінеральних вод, термальних джерел, лікувальних грязей, сприятливих кліматичних умов, біоенергетичних і натуропатичних методик, природних ресурсів і спеціального обладнання.

3 Тривалість перебування зазвичай становить від 7 до 14 днів і більше, оскільки саме такий період є оптимальним для досягнення позитивного оздоровчого чи лікувального результату.

4 Наявність медичного або профілактичного супроводу – важлива ознака цього виду туризму. Це може бути медична допомога (огляди, діагностика, курс процедур), або контроль за станом здоров'я з боку фахівців у сфері оздоровлення.

5 Матеріально-технічна база включає спеціалізовані заклади рекреаційного та оздоровчого спрямування, які обладнані для комфортного проживання, харчування, проведення процедур і занять фізичною активністю.

6 Основна категорія споживачів таких послуг – це люди, які мають потребу в оздоровленні: особи літнього віку, ті, хто переніс захворювання, працівники, що зазнають підвищеного фізичного або психоемоційного навантаження, а також родини з дітьми.

Слід також підкреслити, що в умовах сьогодення лікувально-оздоровчий туризм набуває нових характеристик, зокрема через інтеграцію з екологічним, культурним та сільським туризмом. Таке поєднання сприяє створенню комплексного туристичного продукту, який одночасно задовольняє як фізіологічні, так і духовні потреби туристів.

Отже, лікувально-оздоровчий туризм виступає багатокомпонентним явищем, яке об'єднує медицину, рекреацію, сферу гостинності, обслуговування, фізичну активність та інші напрями. Його успішне функціонування і розвиток можливі за умов чіткого нормативного регулювання, активної державної підтримки, високого рівня сервісу та орієнтації на актуальні запити й очікування споживачів.

1.3 Міжнародний досвід розвитку лікувально-оздоровчого туризму

Розвиток оздоровчого туризму почав набувати сучасних форм ще в XVI–XVII століттях завдяки європейським ініціативам. У цей період знання про цілющі властивості морської води та позитивний вплив кліматичних умов стали основою для створення перших курортів, які здебільшого відвідували представники вищих соціальних верств [8].

Перші концепції курортної справи виникли у Великій Британії, а згодом поширилися на такі країни, як Франція, Бельгія, Німеччина, Італія та Швейцарія. Низка країн, зокрема Німеччина, Франція, Іспанія, Італія та Велика Британія, стали провідними учасниками європейського ринку оздоровчого туризму, завдяки своїм багатовіковим традиціям у сфері медичного обслуговування, впровадженню інноваційних медичних технологій та високій якості послуг [8].

Установи бальнеологічного профілю, спа-комплекси та курортні центри використовувались для лікування різних захворювань, зокрема шкірних, шлунково-кишкових і патологій опорно-рухового апарату. У континентальній частині Європи зростання міської інфраструктури супроводжувалося активним освоєнням природних лікувальних ресурсів. Наприклад, у Швейцарії розвиток бальнеології сприяв формуванню курортних міст таких як Санкт-Моріц, Лозанна, Інтерлакен і Баден. В Австрії значного поширення набув Відень, а в Німеччині важливими центрами оздоровлення стали Баден-Баден та Вісбаден [2].

Курортні заклади в згаданих країнах пропонують широкий спектр лікувальних та оздоровчих послуг, серед яких можна виділити наступні напрямки:

- 1 Медичне лікування, реабілітація та профілактика захворювань із використанням природних лікувальних ресурсів. У практиці застосовуються як традиційні, так і альтернативні методики терапії. Послуги включають усунення

наслідків після хірургічних втручань, прискорення процесу відновлення після травм, корекцію функціональних розладів та профілактику розвитку хронічних патологій.

2 Розробка та впровадження нових ефективних методик діагностики та лікування, спрямованих на підвищення якості медичних послуг і результативності терапії.

3 Тісна співпраця з науковими установами — курорти активно взаємодіють із дослідницькими центрами для впровадження передових інновацій у медичну практику та проведення науково-практичної діяльності.

4 Покращення матеріально-технічної бази закладів, що спеціалізуються на лікувально-оздоровчій діяльності, з метою забезпечення відповідності сучасним вимогам якості й безпеки.

5 Надання платних послуг у сфері лікування та оздоровлення відповідно до чинних нормативно-правових актів, що регулюють порядок їх здійснення та стандарти обслуговування [2].

Згідно з рейтингом Scimago за 2023 рік, найвищу позицію серед закладів охорони здоров'я та wellness-сфери у Західній Європі та світі посів французький Національний інститут охорони здоров'я та медичних досліджень. У переліку лідерів також фігурують інші західноєвропейські держави, зокрема Німеччина, Швейцарія, Бельгія, Австрія, Нідерланди та Люксембург (див. таблицю 1.2) [32].

Таблиця 1.2 - Рейтинг країн Західної Європи у світових рейтингах закладів охорони здоров'я та оздоровлення, 2023 рік

Країни	Глобальний рейтинг	Рейтинг у Західній Європі	Національний рейтинг	Рік заснування
Франція	1	1	1	1964
Нідерланди	3	3	11	1983
Німеччина	4	5	5	1710
Швейцарія	6	7	19	1948

Бельгія	9	12	21	1972
Австрія	11	15	12	1980
Люксембург	12	17	1	1988

Оздоровчий туризм у країнах Західної Європи бере свій початок ще з XIV століття. Його розвиток супроводжувався поступовим формуванням різноманітних типів, що відповідали зростаючим потребам мандрівників.

Однією з характерних рис оздоровчого туризму в цьому регіоні є постійне вдосконалення сервісу та розширення спектра спа-послуг, які надаються кваліфікованими спеціалістами в оздоровчих комплексах і спа-центрах (див. рис. 1). [2].

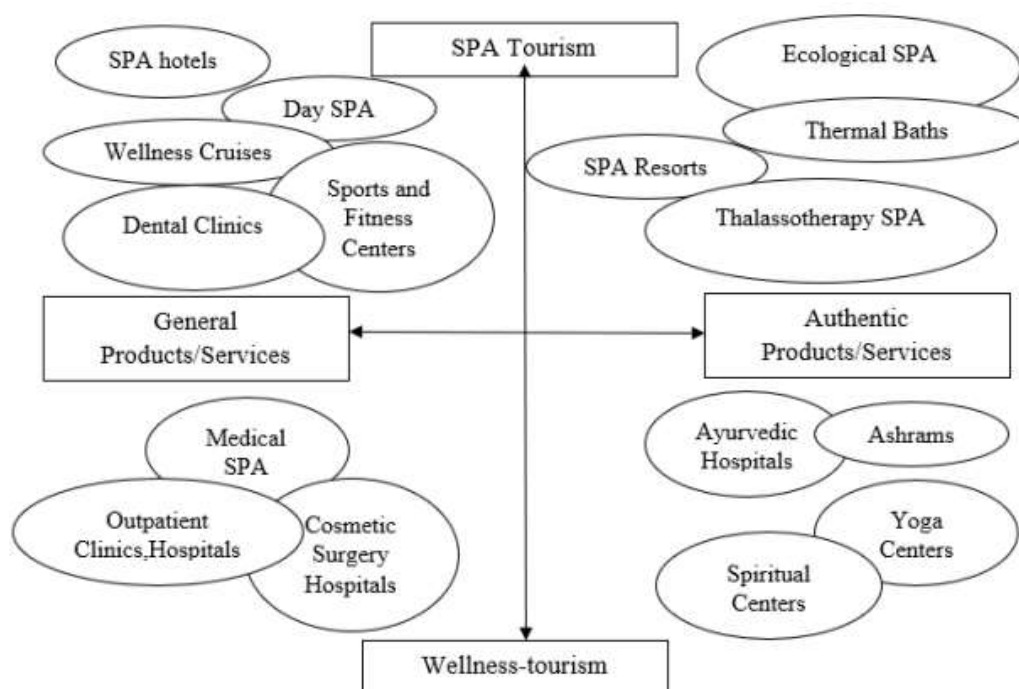

Рисунок 1.2 - Типологія оздоровчих та спа-послуг у країнах Західної Європи

Послуги, що надаються в сегменті оздоровчого туризму Західної Європи, охоплюють масажі, програми з догляду за тілом, фітнес-заняття та інші оздоровчі процедури. Регіональний огляд свідчить про те, що Німеччина вже

тривалий час утримує провідні позиції на цьому ринку, тоді як Франція стабільно займає друге місце [2].

У 2023 році найбільш затребуваними видами оздоровчого туризму залишаються велнес-готелі та спа-курорти, що користуються популярністю в усіх провідних європейських регіонах (див. таблицю 2) [2].

Таблиця 1.3 - Послуги та продукти оздоровчого туризму в різних регіонах світу, 2023 рік

Послуги та продукти	Ключові регіони
Терапевтичні послуги	Центральна та Східна Європа
Духовні та цілісні послуги	Далекий Схід, Південно-Східна Азія
Велнес-послуги та спа-центри	Африка, Центральна та Південна Америка, Близький Схід, Австралія, Нова Зеландія та Південна частина Тихого океану
Послуги, що базуються на способі життя	Північна, Південна та Західна Європа, а також Північна Америка

На сьогодні оздоровчий туризм активно розвивається та зазнає суттєвих трансформацій. Популярність здорового способу життя зростає серед любителів подорожей, що сприяло перетворенню оздоровчих центрів на комплексні багатофункціональні заклади, здатні задовольнити широкий спектр потреб клієнтів [2]. Основну аудиторію таких закладів становлять люди середнього та старшого віку.

Додатковим чинником, який сприяє зростанню попиту на оздоровчі послуги, є розширення ринку туризму та його охоплення нових категорій споживачів щороку. У зв'язку з цим туристичні продукти в сфері оздоровлення мають постійно вдосконалюватися та адаптуватися до змін з метою досягнення економічної ефективності й задоволення запитів туристів [2].

Сегмент оздоровчого туризму щорічно оновлюється за рахунок появи нових підходів до класифікації послуг і впровадження інноваційних туристичних програм, орієнтованих на потреби клієнтів. Зберігаючи свою основну спрямованість, ця галузь поступово диверсифікується, включаючи спеціалізовані програми для осіб, які потребують реабілітації, а також пропонуючи гнучкі формати щодо тривалості перебування й оздоровлення.

Особливістю оздоровчого туризму в країнах Західної Європи є наявність розвиненої інфраструктури, яка постійно оновлюється та підтримується за рахунок прибутків, отриманих від інших напрямів туристичного сектору. Саме в цьому регіоні розміщено низку відомих курортів, які спеціалізуються на оздоровленні, що є одним із головних чинників привабливості для туристів. Західноєвропейський ринок відзначається широким вибором високоякісних послуг і туристичних продуктів, які стабільно користуються попитом у сфері світового оздоровчого туризму.

Історичний розвиток цієї галузі в регіоні супроводжувався її адаптацією до змін у потребах клієнтів. На глобальному рівні понад 60% оздоровчої індустрії зосереджено в чотирьох ключових напрямках: здорове харчування, дієтологія та контроль ваги, засоби особистої гігієни та краси, а також фізична активність. Така структура особливо характерна для країн із середнім та високим рівнем доходу, де туризм не є домінуючою галуззю економіки, але оздоровчий сегмент має стійку динаміку розвитку.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

2.1 Загальна характеристика підприємства ТОВ «ARDEN PALACE»

У самому центрі природного регіону, відомого як «Подільська Швейцарія», розташований лікувально-оздоровчий комплекс ARDEN PALACE, який поєднує природні ресурси, сучасні медичні технології та комфортну інфраструктуру для повноцінного оздоровлення та реабілітації. Курорт знаходиться в екологічно чистій зоні, оточеній лісами та мінеральними джерелами на території національного природного парку «Подільські Товтри».

ARDEN PALACE функціонує як бальнеологічний курорт на базі Сатанівського мінерального родовища та є одним із провідних медичних центрів регіону. Завдяки унікальному клімату, природному середовищу, високій якості послуг та сучасному технічному оснащенню комплекс справедливо вважається однією з туристичних перлин Поділля. Архітектурне вирішення комплексу, інтер'єрна естетика, а також сучасне медичне та діагностичне обладнання відповідають європейським стандартам оздоровчого сервісу [20].

Для ефективної діяльності підприємства необхідно діяльність кваліфікованого персоналу. За даними звітності підприємства у 2021 році штатна чисельність працівників склала 81 особу, що свідчить про початкову фазу розвитку та відновлення підприємства. У 2022 році персонал збільшився до 223 осіб, що пов'язано з розширенням діяльності та впровадженням нових проєктів. У 2023 році чисельність зросла до 231, однак у 2024 відбулося скорочення до 203 осіб. Це свідчить про оптимізацію витрат та реструктуризацію діяльності з метою підвищення ефективності (рисунок 2.1).

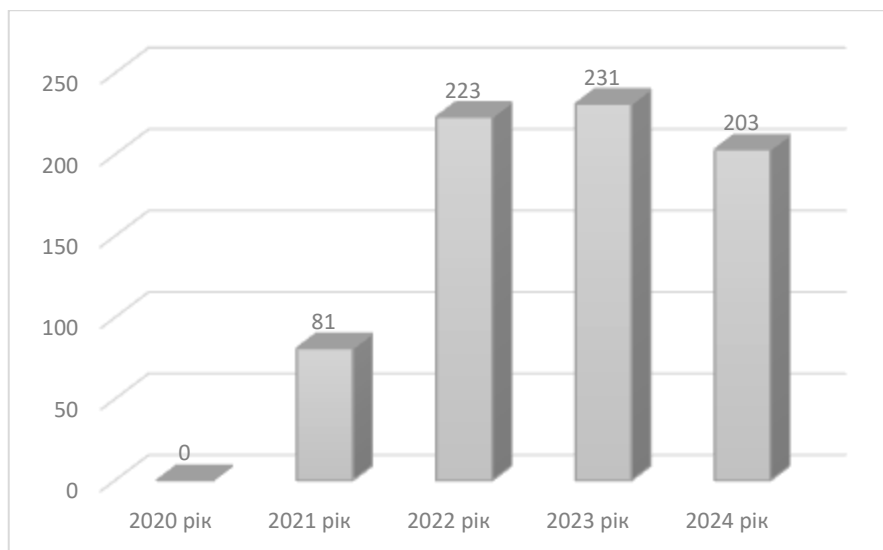

Рисунок 2.1 – Аналіз зміни кількості персоналу ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2020-2024 рр.

Фінансові результати підприємства характеризуються значною волатильністю. У 2020 році дохід становив 197,8 млн грн, а вже у 2021 він зріс майже вдвічі – до 369,3 млн грн, що свідчить про ефективну господарську діяльність та зростання попиту на продукцію і послуги. Однак у 2022 році дохід катастрофічно знизився до 821 тис. грн, що вказує на суттєву кризу через початок повно масштабного вторгнення та призупинення діяльності (рисунок 2.2).

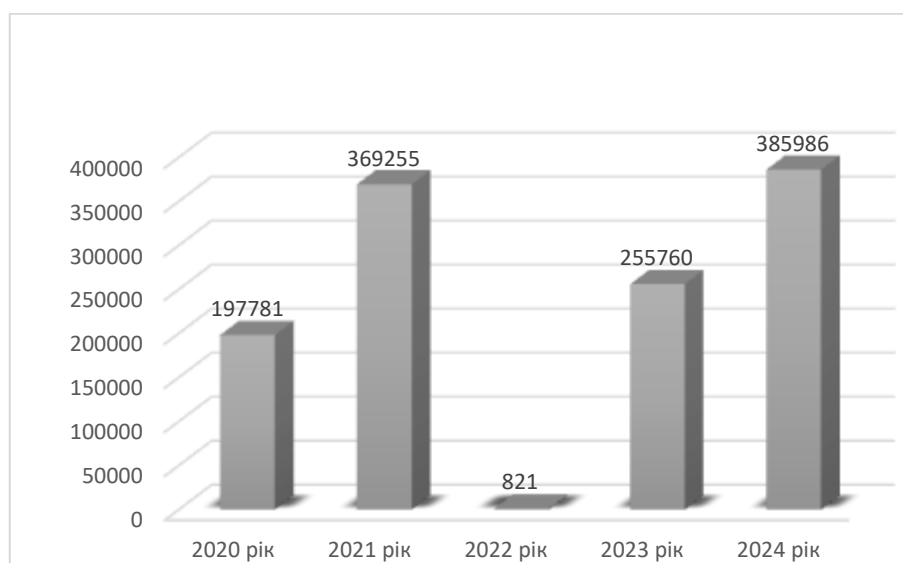

Рисунок 2.2 – Динаміка доходів ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2020-2024 рр. (тис. грн)

У 2023 році підприємство частково відновило доходи до 255,8 млн грн, а в 2024 – знову досягло високого рівня – 386 млн грн, що свідчить про повернення на ринок та реалізацію успішних проєктів. Проте позитивна динаміка доходів не супроводжується покращенням прибутковості (рисунок 2.3).

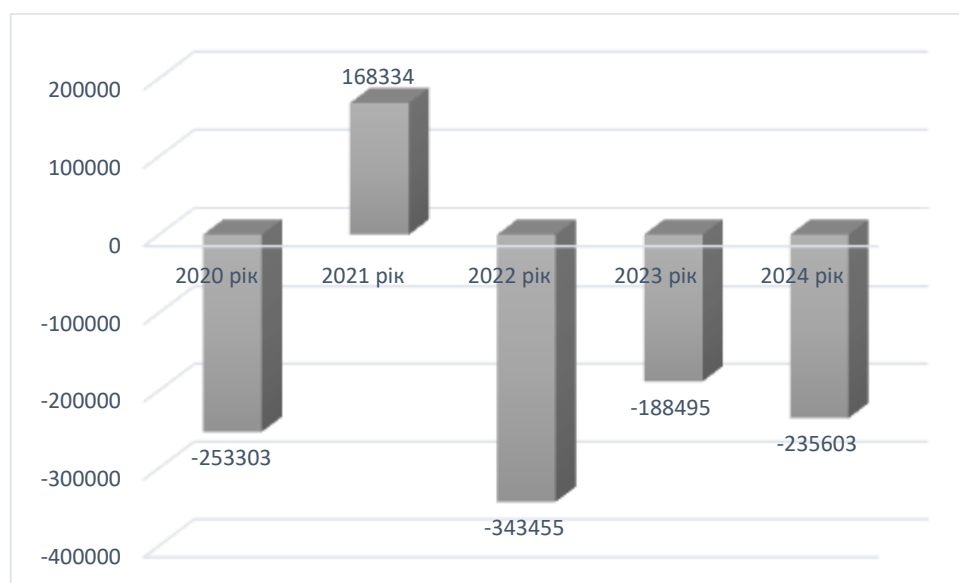

Рисунок 2.3 – Аналіз чистого прибутку ТОВ «ARDEN PALACE» на протязі 2020-2024 рр. (тис. грн)

Найбільш проблемною ланкою фінансової діяльності підприємства є відсутність стабільного прибутку. Збитковими були 2020, 2022, 2023 і 2024 роки. Лише у 2021 році підприємство зафіксувало чистий прибуток у розмірі 168,3 млн грн. Ці показники свідчать про критично низьку рентабельність, неефективне використання ресурсів, перевищення витрат над доходами. Особливо тривожним є 2024 рік, у якому високий дохід не зміг забезпечити прибуткову діяльність.

Основною перлиною підприємства є мінеральні води Збручанського родовища, зокрема «Збручанська» та «РОПА», які відповідно до висновків Одеського науково-дослідного інституту курортології та фізіотерапії,

характеризуються високим терапевтичним потенціалом. Вода «РОПА» належить до хлоридно-бромних вод високої мінералізації, з концентрацією солей 42 г/л, і використовується в лікувально-профілактичних цілях.

Медичний центр «ARDEN» пропонує широкий спектр послуг, серед яких: повна медична діагностика, консультації лікарів вузької спеціалізації, комплексне лікування та реабілітаційні програми. Особливу увагу приділено профілактиці, омолодженню та очищенню організму. Основні напрями лікування охоплюють урологію, кардіологію, гастроентерологію, ортопедію-травматологію, ендокринологію та неврологію.

До оздоровчих процедур, які застосовуються у центрі, належать прийом мінеральних вод, бальнеотерапія, фізіотерапевтичне лікування, грязелікування, а також теренкур – природна терапія у формі пішохідних маршрутів, що сприяє покращенню загального стану організму.

Комплекс реалізує концепцію превентивної медицини, орієнтовану на раннє виявлення патологій, їх корекцію та попередження подальшого розвитку захворювань. Завдяки поєднанню сучасних методів лікування, індивідуального підходу до кожного пацієнта та високого рівня обслуговування, ARDEN PALACE забезпечує умови для повноцінного оздоровлення, відновлення фізичної та психоемоційної рівноваги, а також підтримання якості життя на високому рівні.

2.2 Аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму Хмельницької області

Лікувально-оздоровчий туризм є важливою складовою туристичної сфери, яка може приносити значну користь людям із різними захворюваннями, зокрема серцево-судинної, дихальної, нервової та психоемоційної систем. Завдяки лікувальним процедурам і відновлювальним заходам можливо

полегшити перебіг хвороб, зміцнити загальний фізичний стан та покращити самопочуття відвідувачів.

Хмельницька область має сприятливі передумови для розвитку цього виду туризму. Природні ресурси, зокрема мінеральні джерела та лікувальні грязі, а також багата історико-культурна спадщина, створюють ґрунт для формування сучасної курортної інфраструктури. Такий напрямок діяльності може стати ефективним інструментом соціально-економічного зростання регіону, залучення інвесторів та створення нових робочих місць.

Популяризація лікувально-оздоровчого туризму здатна значно підвищити туристичну привабливість Хмельниччини, сприяючи зростанню надходжень до місцевих бюджетів. Додатковою перевагою є можливість поєднання оздоровлення з екологічним відпочинком: організація пішохідних та велосипедних маршрутів у лісових зонах, парках та заповідниках, що надає туристам змогу оздоровлюватись у гармонії з природою. Унікальність регіону також підкреслює його ресурсний потенціал у сфері мінеральних вод, який залишається перспективним для подальшого розвитку курортно-оздоровчих об'єктів (додаток А) [2].

Основним видом бальнеологічних природних ресурсів є мінеральна вода, яка має лікувальну дію завдяки вмісту біологічно активних речовин. Її лікувальні властивості зумовлені складним поєднанням органічних і неорганічних елементів, специфічним газовим складом і присутністю мікрофлори, що забезпечує високу ефективність при терапії різних захворювань, а також сприяє виведенню радіонуклідів із організму.

Хмельницький регіон володіє значним потенціалом мінеральних вод, які належать до шести основних типів. Це води зі слабкою мінералізацією, збагачені органічними речовинами типу «Нафтуся»; натрієві хлоридні води низької мінералізації, подібні до «Миргородської»; натрієві хлоридно-бромні води з високим рівнем мінералізації; кальцієво-натрієві хлоридно-бромні слабкі розсоли; радонові та вуглекисло-радонові води з невеликою мінералізацією.

Крім того, у регіоні наявні природні столові гідрокарбонатні води з різним катіонним складом.

За офіційними даними, затверджені запаси мінеральних вод у Хмельницькій області становлять 1155 м³ на добу, з них 732 м³/добу підтверджено Державною комісією з запасів корисних копалин. Родовища цих вод розташовані в межах області й можуть використовуватись у медичних цілях для лікування широкого спектра захворювань (додаток Б) [6].

У Хмельницькій області функціонує 12 санаторно-курортних закладів із бальнеологічною спеціалізацією, які здатні одночасно приймати понад 3 тисячі осіб. Основна частина з них у своїй діяльності використовує лікувальні грязі та мінеральні води. Рівень інфраструктурного забезпечення та перелік медичних і супутніх послуг у санаторіях області є різномірним. Найбільша концентрація санаторно-оздоровчих закладів спостерігається в районі Збручанського родовища мінеральних вод, що розташоване у смт Сатанів.

Саме в цьому курортному осередку діють чотири основні санаторії – «Товтри», «Збруч», «Берізка» та «Арден Палац», а також чотири готелі й понад десяток приватних об'єктів розміщення. Загальна місткість курортної інфраструктури Сатанова перевищує 850 ліжок-місць. Крім медичних послуг, відпочивальникам пропонується широкий спектр додаткових сервісів для комфортного перебування.[21]

У межах природоохоронної зони м. Сатанів відкрито сучасний оздоровчий центр – ARDEN PALACE Medical Resort & SPA. Комплекс розташований на території національного природного парку «Подільські Товтри» й поєднує висококласну інфраструктуру, сучасне обладнання та комфортні умови проживання, які відповідають європейським стандартам. Основу лікування в «Арден Палац» становить застосування мінеральної води «Збручанська», що використовується як для питного лікування, так і для зовнішніх процедур. Окрім цього, використовуються бромні натрієво-хлоридні розсоли та лікувальні глини – блакитна і зелена [20].

У закладі реалізуються програми з лікування серцево-судинних захворювань, включаючи водні процедури, лікувальну фізкультуру, кліматотерапію, а також теренкури. Водночас відвідувачам пропонуються послуги SPA – масажі, мінеральні ванни, косметологічні процедури, соляна кімната, критий басейн, ресторан та інші елементи сучасного сервісу.[7]

Санаторій «Україна», розташований на території Маківського родовища мінеральних вод, функціонує як багатопрофільний оздоровчий заклад із розміщенням на 325 ліжко-місць. На його території облаштовано власний б'ювет із мінеральною водою. Установа має повноцінну медичну інфраструктуру – лікувальні та діагностичні кабінети, а також укомплектований штат лікарів і кваліфікованого медичного персоналу. Крім того, надаються SPA-послуги, зокрема масажі, косметологічні процедури, функціонує центр лікувальної фізкультури та кардіологічний кабінет.

У межах Волочиського родовища діє санаторій «Райдуга», який може розмістити понад 100 осіб. Окрім номерів у самому санаторії, для відпочивальників доступне проживання в готелях та інших об'єктах розміщення. У цьому закладі також пропонуються медичні та оздоровчі послуги, включаючи SPA-процедури.

На території Мукшинського родовища мінеральних вод розташований санаторій «Лісова пісня», що спеціалізується на оздоровленні дітей. У Теофіпольському районі функціонує оздоровчий заклад «Колос», заснований на базі місцевого родовища мінеральних вод. Окрім того, у Шепетівському районі зосереджені одні з найбільших запасів цілющої води в області. Це джерело характеризується слабко-соленою гідрокарбонатною водою, збагаченою магнієм та кальцієм. Така вода ефективно застосовується для лікування хвороб травної системи, розладів центральної та периферичної нервової системи, а також опорно-рухового апарату.

Бальнеологічні санаторії Хмельниччини забезпечені необхідною інфраструктурою, мають задовільний рівень сервісу і надають як основні, так і додаткові оздоровчі послуги. У літній період в області створені сприятливі

умови для активного та оздоровчого відпочинку туристів. Регіон багатий на зелені зони, мальовничі природні ландшафти й екологічно чисті райони, що сприяють популярності активного дозвілля.

Серед найулюбленіших літніх занять – відпочинок біля води. В області є чимало річок і ставків, де відпочивальники можуть поплавати, покататися на водних велосипедах і катамаранах, сплавитися на байдарках або просто насолодитися відпочинком на пляжі. Також регіон багатий на історико-культурні пам'ятки, які розміщені в привабливих природних умовах. Тут цікаво організувати пішохідні або велосипедні прогулянки.

Екскурсійний туризм є ще одним напрямком, який приваблює мандрівників. На Хмельниччині збереглося багато історичних замків та фортець, які відкриті для відвідувачів. До таких пам'яток належать, зокрема, мальовничі водоспади та визначні місця, зосереджені в різних куточках області. Особливе місце займає місто Кам'янець-Подільський, відоме своєю давньою фортецею та атмосферними вуличками старого міста, що надає можливість не лише культурно збагатитися, а й приємно провести час на свіжому повітрі.

Серед ключових переваг розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Хмельницькій області варто зазначити його позитивний вплив на місцеві територіальні громади. Активізація цього напрямку сприяє залученню інвестицій, створенню нових робочих місць і зростанню рівня зайнятості населення у населених пунктах, які мають потенціал для функціонування курортної інфраструктури. Окрім того, збільшуються надходження до місцевих бюджетів, що позитивно впливає на соціально-економічний розвиток регіону.

Водночас розвиток оздоровчого туризму в області стикається з низкою труднощів. Однією з головних проблем є недостатньо розвинена інфраструктура, що обмежує доступ широких верств населення до курортних ресурсів. До інших викликів належить недостатній рівень інформування громадськості про можливості лікування в регіоні, слабка реклама та обмежена присутність місцевих санаторіїв у медіапросторі. Це знижує популярність оздоровчих закладів і гальмує подальше зростання туристичного потоку.

Лікувально-оздоровчий туризм у Хмельницькій області володіє значним потенціалом для подальшого розвитку. Регіон багатий на природні ресурси, які можна ефективно використовувати для створення нових курортно-оздоровчих закладів, включаючи сучасні SPA-комплекси. Крім того, м'який клімат із теплим літом і помірно холодною зимою сприяє реалізації широкого спектру оздоровчих і лікувальних програм протягом усього року.

Уже сьогодні в області функціонують курорти, що спеціалізуються на терапії серцево-судинних, дихальних та інших захворювань. Проте для підвищення туристичної привабливості регіону доцільно розвивати нові напрямки, зокрема фітнес-туризм, оздоровлення психоемоційного стану, програми відновлення для осіб із підвищеним рівнем стресу тощо.

Важливим чинником подальшого розвитку лікувально-оздоровчого туризму є вдосконалення якості медичних послуг. Для залучення більшої кількості відпочивальників необхідно створювати сучасні медичні центри, оснащені новітнім діагностичним та лікувальним обладнанням. Одночасно з цим слід забезпечити високий рівень комфорту та сервісу в закладах розміщення й відпочинку.

Ще одним напрямом, що сприятиме зростанню популярності регіону серед туристів, є активне просування оздоровчих можливостей Хмельниччини. Необхідно реалізовувати ефективні рекламні кампанії, просувати туристичний продукт на національному та міжнародному ринку, а також залучати інвесторів до створення нових оздоровчих комплексів і модернізації наявної інфраструктури.

2.3 Оцінка основних лікувально-оздоровчих послуг ТОВ «ARDEN PALACE»

ТОВ «ARDEN PALACE» – це один із сучасних оздоровчих комплексів України, що розташований у селищі міського типу Сатанів Хмельницької області, на території національного природного парку «Подільські Товтри». Це місце поєднує у собі унікальні природні ресурси, сучасну інфраструктуру та широкий спектр медичних і оздоровчих послуг. Основною спеціалізацією підприємства є надання послуг санаторно-курортного лікування, реабілітації та відновлення здоров'я на основі поєднання природних чинників із сучасними медичними технологіями.

Оснoву лікувально-оздоровчого процесу становить медичний центр комплексу, який забезпечує комплексну діагностику, лікування та профілактику широкого спектру захворювань. Зокрема, у центрі проводиться лікування пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи, органів дихання, шлунково-кишкового тракту, нирок, суглобів, а також неврологічних і дерматологічних розладів. Усі медичні процедури призначаються індивідуально на основі попереднього обстеження лікарем. Значну увагу приділено програмам реабілітації, зокрема після перенесеної вірусної пневмонії та COVID-19, а також реабілітації після травм, операцій, стресів і виснаження організму. Перелік та вартість консультацій провідних спеціалістів розглянемо за допомогою таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Комплекс надає послуги консультацій у різних медичних напрямках [20]

Послуга	Вартість (грн)
Первинна консультація терапевта	Безкоштовно
Повторна консультація терапевта	540
Консультація кардіолога	680
Комплексна консультація кардіолога (з ЕКГ, ЕХО)	2000
Консультація ендокринолога	680
Консультація гастроентеролога	680
Консультація гінеколога	680
Комплексна консультація гінеколога	2000
Консультація уролога	680
Комплексна консультація уролога	2000

Важливим елементом лікувального процесу є використання природних чинників, серед яких особливо слід виокремити мінеральну воду «Збручанська», що є природним багатством цього регіону. Вода застосовується як для внутрішнього вживання, так і для зовнішнього використання у вигляді ванн, зрошень, інгаляцій. Завдяки своїм лікувальним властивостям вона сприяє нормалізації обміну речовин, покращенню роботи шлунково-кишкового тракту, зміцненню імунної системи. Крім того, у комплексі активно застосовуються методи бальнеотерапії та грязелікування, що дають позитивні результати при лікуванні ревматичних, гінекологічних та шкірних захворювань.

Серед фізіотерапевтичних методів широко використовуються магнітотерапія, електролікування, ультразвукова терапія, а також кінезіотерапія – лікування за допомогою руху. На території комплексу облаштовані маршрути для теренкурів, що дозволяють поєднати фізичне навантаження з перебуванням на свіжому повітрі у мальовничій місцевості. Значна увага приділяється програмам, спрямованим на зниження ваги, очищення організму, детоксикацію, антистресовим процедурам і омолодженню організму (anti-aging) (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - Перелік програми для оздоровлення та відновлення ТОВ «ARDEN PALACE»

Назва програми	Тривалість
Детокс-програма «Експрес»	3 дні
Детокс-програма «Інтенсив»	7 днів
Програма «Скульптор тіла»	7 днів
Програма Anti-aging	7 днів
Програма «Антистрес»	5 днів
Програма «Жіноче здоров'я»	7 днів
Програма «Відновлення після пологів»	7 днів
Санаторно-оздоровча програма для дітей	5 днів
Санаторно-оздоровча програма	7, 10, 14 днів

Окремим напрямком діяльності є SPA-послуги, які відіграють важливу роль у загальному комплексі оздоровлення. Гості мають змогу відвідувати

фінську, римську, інфрачервону сауни, соляну кімнату, джакузі, гідромасажні ванни, а також відпочити у басейнах. Усе це сприяє загальному розслабленню організму, покращенню кровообігу, нормалізації сну та зниженню рівня стресу. Крім цього, працює сучасний фітнес-зал, у якому проводяться індивідуальні та групові тренування під наглядом професійних інструкторів [20].

У СПА-центрі представлені ексклюзивні SPA-процедури, які спрямовані на омолодження, оздоровлення та покращення самопочуття:

- косметичні доглядові процедури для обличчя та тіла (від брендів-партнерів Morjana, Arosha, Muran, Forlled, Is Clinical, Sothys, THALGO, Mansard, Dibi, Ericsson);
- масажні техніки (класичний, спортивний, заспокійливий, моделюючий, тощо);
- доглядові ритуали з використанням косметики преміум сегменту ;
- ароматерапія для відновлення нервової системи;
- гідромасаж для покращення циркуляції крові та лімфи;
- контрастні купелі з льодом для тонування шкіри;
- СПА-процедури для ніг для зняття втоми та зміцнення судин [20].

Кожна процедура в SPA-центрі Arden Palace сприяє глибокому відпочинку та відновленню організму (додаток В).

Для сімей з дітьми передбачені спеціальні умови: розроблені дитячі оздоровчі програми, які адаптовані до вікових та фізіологічних особливостей дитячого організму, функціонують ігрові кімнати та майданчики, що створює умови для оздоровлення всієї родини.

Інфраструктура комплексу включає комфортабельні номери, дієтичні та ресторани харчування з урахуванням індивідуальних потреб, конференц-зали для проведення подій, затишні зони відпочинку та прогулянкові алеї. Особливістю є наявність бювету з мінеральною водою, доступного на території закладу, що забезпечує зручність для відвідувачів у щоденному оздоровленні.

Отже, ТОВ «ARDEN PALACE» пропонує високоякісний комплекс лікувально-оздоровчих послуг, заснований на поєднанні природних ресурсів,

сучасних методик та комфортної інфраструктури. Різноманіття програм, професійний медичний персонал, індивідуальний підхід до кожного клієнта — усе це робить підприємство конкурентоспроможним на ринку рекреаційних послуг України.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ARDEN PALACE» ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ПРОГРАМ

3.1 Розробка лікувально-оздоровчого туру «Здоров'я та релакс в серці Поділля» на базі ТОВ «ARDEN PALACE»

Сучасні умови життя, високий темп праці, психоемоційні навантаження та перенесені хвороби змушують багатьох людей звертати увагу на якісні оздоровчі програми. Відповіддю на ці виклики став спільний туристичний продукт – оздоровчий тур на базі лікувально-оздоровчого комплексу ТОВ «ARDEN PALACE», що розташований у мальовничому селищі Сатанів Хмельницької області, неподалік від Національного природного парку «Подільські Товтри».

після COVID-19.

Тривалість туру складає 7 днів із можливістю продовження до 10, 14 або навіть 21 дня за бажанням туриста. Основу програми становлять медичні консультації, діагностика, індивідуально підібраний комплекс оздоровчих процедур, а також екскурсійно-пізнавальні заходи.

Програма туру розпочинається з прибуття туристів до закладу, трансферу з вокзалу або аеропорту та розміщення в комфортному номері відповідної категорії. У перший день відбувається знайомство з інфраструктурою комплексу та первинна консультація з лікарем-куратором, який призначає необхідні процедури. Наступного дня гості проходять комплексну діагностику, яка включає базові аналізи, УЗД-обстеження, ЕКГ, консультації вузькопрофільних спеціалістів.

Починаючи з третього дня, туристи щоденно відвідують оздоровчі процедури. До них входять мінеральні ванни на основі води «Збручанська», соляна кімната, гідромасаж, фізіотерапія, грязелікування, масажі, сеанси кінезіотерапії та прогулянки за теренкур-маршрутами в екологічно чистій зоні.

Особливу роль у відновленні відіграє SPA-зона комплексу, яка включає фінські та римські сауни, джакузі, плавальний басейн та зону релаксації.

У п'ятий день туру передбачено відвідування місцевих історико-культурних пам'яток. Туристи можуть обрати екскурсію до Сатанівської фортеці, монастиря або ж поїхати до Кам'янця-Подільського з його унікальною архітектурною спадщиною.

Після завершення курсу процедур на сьомий день відбувається повторна консультація лікаря з видачею індивідуальних рекомендацій для подальшого ведення здорового способу життя. Завершується тур трансфером до вокзалу або аеропорту та врученням сертифікату про проходження оздоровчої програми.

За допомогою таблиці 3.1 представимо програму туру «Здоров'я та релакс в серці Поділля».

Таблиця 3.1 - Програма туру «Здоров'я та релакс в серці Поділля» (7 днів):

День	Програма
1	Переїзд комфортабельним автобусом, поселення в «ARDEN PALACE». Оглядова екскурсія територією, зустріч із лікарем.
2	Комплексна діагностика (УЗД, ЕКГ, аналізи, консультації спеціалістів).
3	Розпочаток індивідуальної оздоровчої програми: мінеральні ванни, соляна кімната, масажі.
4	SPA-день: басейн, сауни, релакс, фіточай. Психоемоційне розвантаження.
5	Екскурсія до Сатанівської фортеці або Кам'янця-Подільського (за бажанням).
6	Продовження лікувальних процедур: фізіотерапія, грязелікування, теренкур.
7	Завершення програми, консультація лікаря, рекомендації. Вільний час. Переїзд комфортабельним автобусом.

У вартість туру включено проживання, триразове збалансоване харчування, медичні консультації, до 12 процедур згідно з призначенням лікаря, доступ до SPA-зони, одна культурна екскурсія, а також страхування (при міжнародному бронюванні). Ціна пакету буде залежити від обраної програми (детокс, антистрес, омолодження, реабілітація), категорії номера, обсягу додаткових послуг та кількості днів.

Спільний продукт розроблено у партнерстві з українськими та зарубіжними туроператорами, яким надаються вигідні умови співпраці: гнучкі

ціни, комісійна винагорода, рекламні матеріали, можливість блокування номерів для групових заїздів та брендування турів.

Такий тур сприяє популяризації лікувально-оздоровчого туризму в Україні, розширенню можливостей для рекреації та створює нові перспективи розвитку для ТОВ «ARDEN PALACE» як лідера оздоровчої індустрії Поділля.

3.2 Розробка спеціальної програми реабілітації під назвою «Відновлення сили»

У сучасних умовах збройного протистояння, яке переживає Україна, зростає потреба у системному підході до медичної, психологічної та соціальної реабілітації військовослужбовців. Учасники бойових дій, особливо ті, хто зазнав поранень, переніс психоемоційне виснаження чи має хронічні захворювання, потребують якісної допомоги з боку фахівців різного профілю. На базі сучасного лікувально-оздоровчого комплексу ТОВ «ARDEN PALACE», що розташований у екологічно чистій зоні Поділля, розроблена спеціальна програма реабілітації під назвою «Відновлення сили».

Програма орієнтована на цілісне відновлення фізичного здоров'я, стабілізацію емоційного стану та покращення загального самопочуття військовослужбовців. Вона передбачає поєднання доказових медичних процедур, психологічного супроводу, релаксаційних методик, фізичної активності та елементів соціальної адаптації. Загальна тривалість базового курсу становить 14 днів із можливістю продовження до 21 дня в індивідуальному порядку.

Програма передбачає міждисциплінарний підхід і включає:

- первинну медичну діагностику;
- курс реабілітаційних фізіотерапевтичних процедур;
- психотерапевтичні індивідуальні та групові сесії;

- відновлювальне харчування;
- активний і пасивний відпочинок;
- екскурсійну та культурну складову.

За допомогою таблиці 3.2 представимо ключові компоненти запропонованої реабілітаційної програми

Таблиця 3.2 - Ключові компоненти програми «Відновлення сили»

Напрямок	Ключові елементи
Медична діагностика	Первинна консультація терапевта, невролога, психотерапевта; ЕКГ, УЗД, аналізи, біоімпедансометрія
Фізична реабілітація	ЛФК, кінезіотерапія, грязелікування, мінеральні ванни, гідромасаж, масажі, теренкур, басейн
Психологічна підтримка	Індивідуальні консультації, групова терапія, арттерапія, дихальні техніки, музикотерапія, сеанси медитації
Дієтотерапія	3-разове харчування з урахуванням дієтичних потреб, консультація дієтолога, фітотерапія
Культурна програма	Екскурсії до Сатанівської фортеці, Кам'янця-Подільського, вечори ветеранів, пісенні зустрічі
Соціальна інтеграція	Майстер-класи, зустрічі з ветеранами, групи самопомоги, спільні заходи з родинами (опційно)

Комплекс ТОВ «ARDEN PALACE» забезпечує всі умови для проживання, харчування та реабілітації в комфортних умовах. Розміщення здійснюється в окремих номерах готельного типу. SPA-комплекс доступний для релаксації у позапроцедурний час. Фітнес-зал і зони відпочинку сприяють як фізичному розвантаженню, так і соціальній адаптації.

Програма може реалізовуватись як у форматі індивідуальної реабілітації, так і для групових заїздів у супроводі фахівців. За потреби передбачено участь членів сім'ї військовослужбовця з паралельною програмою психологічної підтримки та оздоровлення.

Вартість повного курсу на особу за 14 днів, буде коливатись залежно від рівня номеру, інтенсивності медичних процедур та супутніх послуг. Фінансування може здійснюватися як за особисті кошти, так і за рахунок державних програм підтримки ветеранів, місцевих бюджетів, фондів та грантів.

Таким чином, впровадження програми «Відновлення сили» на базі ТОВ «ARDEN PALACE» дозволяє не лише задовольнити актуальні потреби військових у медичній та психологічній допомозі, але й інтегрує лікувально-оздоровчий туризм у соціальну політику держави та сучасні стандарти реабілітації в умовах поствоєнного суспільства.

Таблиця 3.3 - Рекомендовані пропозиції щодо удосконалення діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» за рахунок впровадження оздоровчих програм

№ з/п	Назва заходу	Зміст заходу	Очікуваний результат
1	Розробка лікувально-оздоровчого туру «Здоров'я та релакс в серці Поділля» на базі ТОВ «ARDEN PALACE»	Тур орієнтований на внутрішніх та в'їзних туристів, які прагнуть поєднати якісний відпочинок із профілактикою та лікуванням захворювань, зокрема серцево-судинної, дихальної, травної систем, а також подолання наслідків хронічної втоми та стресу. Особливо актуальною є програма для людей, що проходять реабілітацію.	Тур сприяє популяризації лікувально-оздоровчого туризму в Україні, розширенню можливостей для рекреації та створює нові перспективи розвитку для ТОВ «ARDEN PALACE» як лідера оздоровчої індустрії Поділля
2	Розробка спеціальної програми реабілітації під назвою «Відновлення сили»	Програма орієнтована на цілісне відновлення фізичного здоров'я, стабілізацію емоційного стану та покращення загального самопочуття військовослужбовців. Вона передбачає поєднання доказових медичних процедур, психологічного супроводу, релаксаційних методик, фізичної активності та елементів соціальної адаптації. Загальна тривалість базового курсу становить 14 днів із можливістю продовження до 21 дня в індивідуальному порядку	впровадження програми «Відновлення сили» на базі ТОВ «ARDEN PALACE» дозволяє не лише задовольнити актуальні потреби військових у медичній та психологічній допомозі, але й інтегрує лікувально-оздоровчий туризм у соціальну політику держави та сучасні стандарти реабілітації в умовах поствоєнного суспільства.

ВИСНОВКИ

У межах виконання кваліфікаційної роботи було досліджено теоретичні основи, сучасний стан та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні на прикладі діяльності ТОВ «ARDEN PALACE» – одного з провідних санаторно-оздоровчих комплексів Хмельницької області. Робота дозволила сформулювати низку теоретичних узагальнень, практичних оцінок і рекомендацій щодо покращення функціонування підприємства в умовах сучасного ринку туристичних послуг.

На основі опрацювання теоретичних джерел було визначено, що лікувально-оздоровчий туризм є важливим напрямом рекреаційної діяльності, який забезпечує не лише лікування та профілактику захворювань, але й сприяє відновленню фізичного і психоемоційного стану людини. З огляду на соціальні, економічні та демографічні виклики, зокрема військовий стан, поширення стресових розладів і постковідну реабілітацію, попит на лікувально-оздоровчі послуги в Україні зростає.

Проаналізовано міжнародний досвід розвитку оздоровчого туризму, який демонструє ефективність поєднання медичних послуг із рекреаційними елементами. Зокрема, країни Західної Європи активно використовують wellness- та SPA-програми для залучення внутрішніх і зовнішніх туристів, що є орієнтиром для подальшого вдосконалення українських санаторіїв.

Дослідження показало, що ТОВ «ARDEN PALACE» має потужну лікувально-оздоровчу інфраструктуру, що базується на використанні унікальних природних ресурсів – мінеральної води «Збручанська» та лікувального розсолу «РОПА». Підприємство поєднує бальнеологічні, фізіотерапевтичні та SPA-процедури з сучасним рівнем сервісу, що відповідає вимогам як українських, так і міжнародних туристів.

У ході аналізу структури підприємства було виявлено високий рівень організації, стабільну динаміку збільшення доходів після кризи 2022 року, а

також прагнення до інноваційного розвитку. Разом з тим, виявлено певні проблеми: нестабільність фінансових результатів, зниження прибутковості в умовах загального зростання доходів, що свідчить про нераціональне використання ресурсів та потребу в удосконаленні управлінських процесів.

Хмельницька область, і зокрема Сатанівський курортний кластер, мають високий природно-ресурсний потенціал для подальшого розвитку лікувального туризму. У регіоні функціонують десятки об'єктів санаторного типу, але саме «ARDEN PALACE» демонструє потенціал стати флагманом регіональної туристично-оздоровчої індустрії.

У третьому розділі роботи було запропоновано конкретні заходи для покращення діяльності ТОВ «ARDEN PALACE». Серед них: запуск авторських програм оздоровлення («Здоров'я та релакс в серці Поділля»), програми постстресової та фізичної реабілітації «Відновлення сили».

Результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що за умови ефективного стратегічного планування, застосування інновацій та орієнтації на потреби сучасного туриста, ТОВ «ARDEN PALACE» здатне значно підвищити свою конкурентоспроможність на вітчизняному ринку лікувально-оздоровчих послуг.

Отже, запропоновані у роботі підходи до розвитку лікувально-оздоровчого туризму можуть бути успішно застосовані не лише в межах одного підприємства, але й адаптовані для ширшого впровадження в інших регіонах України, що сприятиме зміцненню здоров'я населення та підвищенню туристичної привабливості країни загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беляєва Г. Є. Санаторно-курортна справа: теорія і практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 248 с.
2. Бойко З., Горожанкіна Н., Гриценко А., Губа К. DEVELOPMENT OF MEDICAL AND HEALTH TOURISM IN THE RESORT REGIONS OF THE LEADING COUNTRIES OF WESTERN EUROPE. DEVELOPMENT SERVICE INDUSTRY MANAGEMENT. С. 189-193
3. Ведмідь Н. В. Сучасний стан та перспективи розвитку санаторно-курортної галузі України. Туристично-краєзнавчі студії. 2021. № 5. С. 48-56.
4. Галасюк Світлана Сергіївна концептуальні підходи до визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм». ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. Випуск # 47 / 2023. 1.1
5. Грицай Н. М. Туризм в Україні: тенденції та перспективи розвитку. Економіка та держава. 2020. № 3. С. 67-71.
6. Державна стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas>
7. Дудкіна О. І., Костенко Г. А., Новикова В. А. Перспективи санаторно-курортного господарства в умовах реформування системи охорони здоров'я // Економіка та суспільство. 2019. № 20. С. 98-104.
8. Жук Н. М. Лікувально-оздоровчий туризм: сутність, структура та напрями розвитку. Регіональна економіка. 2021. № 2. С. 113-120.
9. Ільїна С. А. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2021. 242 с.
10. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. – Чернівці: Книги XXI, 2003. 312 с.1.2
11. Кифяк В. Ф. Розвиток медичного туризму в регіонах України. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 1. С. 30-33.1.1

12. Козьменко О. В. Економіка санаторно-курортного підприємства : навч. посіб. Київ : Кондор, 2022. 198 с.
13. Кулиняк І. В. Санаторно-курортна діяльність: ринок послуг санаторіїв у Західному регіоні України. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2020. № 4. С. 41–47.
14. Мальська М. П., Гупало О. І. Міжнародний туризм і сфера послуг : навч. посіб. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 356 с.1.2
15. Мальська М. П. Туризмознавство: теорія та практика. Київ : Знання, 2022. 488 с.
16. Мельник Л. В., Батиченко С. П. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в регіонах України. Часопис картографії. 2018. № 19. С. 41-47 1.1
17. Москаль П. Є. Розвиток оздоровчого туризму в Закарпатті : кваліфікаційна робота. Ужгород : УжНУ, 2023. 68 с.
18. Національна туристична організація України. Аналітика лікувально-оздоровчого туризму за 2023 рік. URL: <https://ntouk.org.ua>
19. Олійник Я. Б. Географія туризму : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
20. Офіційний сайт ТОВ «ARDEN PALACE». URL: <https://arden-palace.com/numbers/2.2>
21. Панченко Т. І. Розвиток туристичної інфраструктури в регіоні. Економіка і суспільство. 2021. № 36. С. 129-134.
22. Палагнюк І. І. Організаційні аспекти розвитку рекреаційних територій. Проблеми розвитку рекреації. 2020. № 1. С. 9-14.
23. Савченко С. А. Організація туристичної діяльності : навч. посіб. Харків : Фоліо, 2020. 224 с.
24. Світлична Г. В. Медичний туризм: стан і перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. 2022. Вип. 3. С. 88-93.
25. Скрипник І. М. (ред.) Курортологія : навч. посіб. Київ : Медицина, 2019. 192 с.

26. Ткаченко Т. І. Економіка туризму : підручник. К.: КНТЕУ, 2006. 408 с.1.2
27. Устименко Л., Булгакова Н. Розвиток wellness-туризму та його вплив на трансформацію туристичної індустрії України. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. Сталий розвиток та актуальні проблеми. 2019. № 2 (1). С. 49-59. 1.1
28. Харічков С. А. Медичний та оздоровчий туризм в Україні. Вісник ОНУ. 2015. №1.1.2
29. Яковенко С. І. Інноваційні підходи в медичному туризмі. Економіка і туризм. 2022. № 5. С. 45-49.
30. Swarbrooke, J., & Page, S. (2012). The Development and Management of Visitor Attractions (2nd ed.). Oxford: Routledge. URL: <https://www.routledge.com/Development-and-Management-of-Visitor-Attractions/Swarbrooke-Page/p/book/9780750651691>
31. Dwyer, L., Forsyth, P., & Dwyer, W. (2020). Tourism Economics and Policy (2nd ed.). Bristol: Channel View Publications. URL: <https://www.channelviewpublications.com/page/detail/?K=9781845417314>
32. Statista (2021), “Top 20 destinations worldwide based on the total medical tourism index in 2020”, available at: <https://www.statista.com/statistics/889983/top-medical-tourism-countries-of-destination-by-total-index-rating/>

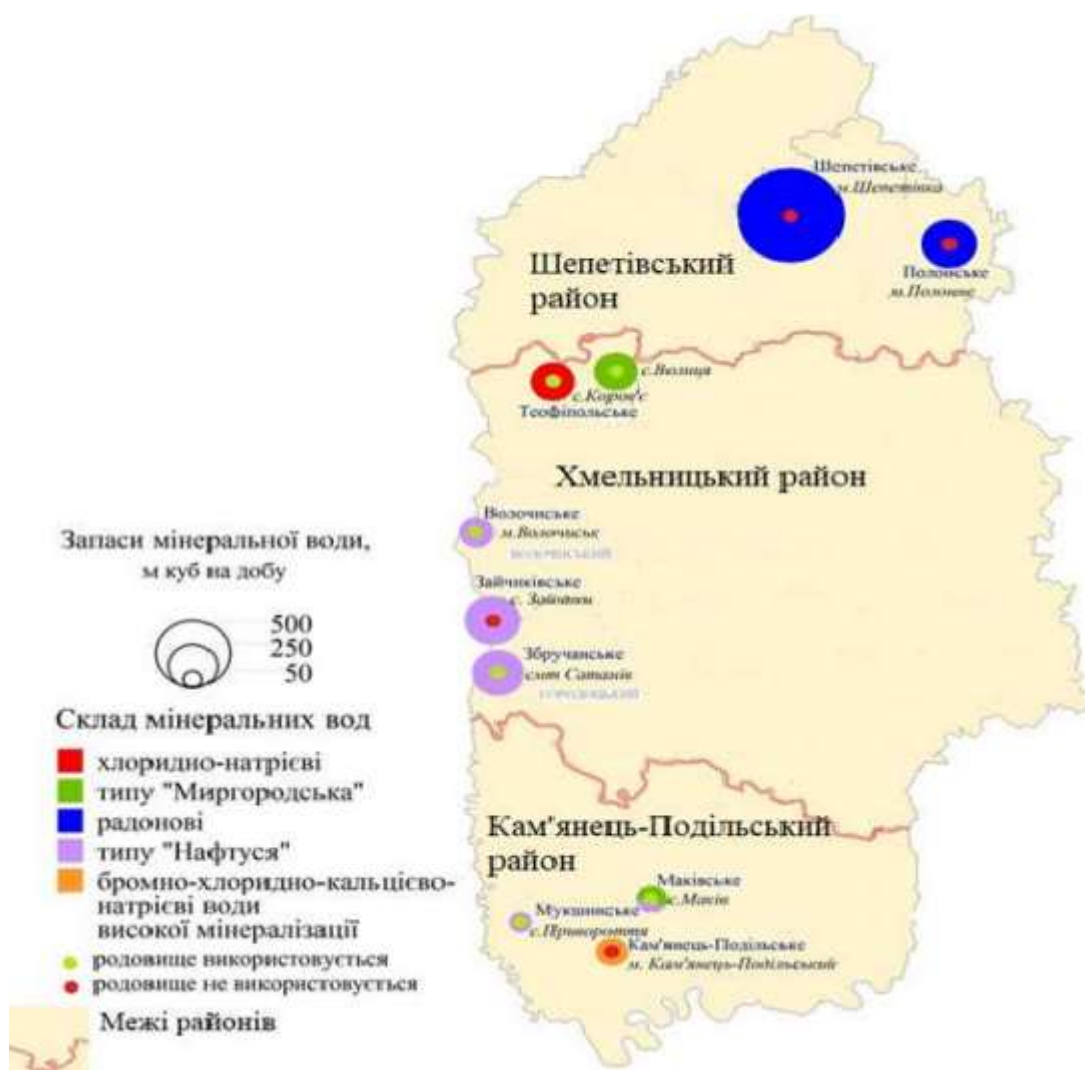

Рисунок 1 – Найбільші родовища мінеральних лікувальних вод
Хмельницької області

Бальнеологічні ресурси Хмельницької області

Назва родовища	Запаси	Склад	Розташування	Санаторії	Лікувальні властивості
Теофіпольське родовище мінеральної води	190 м ³ на добу 190 м ³ на добу	хлоридно-натрієвий типу Миргородська	с.Коров'є с.Волиця-Польова Теофіпольський район	санаторій "Колос"	для лікування шлунково-кишкового тракту
Полонське родовище мінеральної води	300 м ³ на добу	Радонова	м. Полонне	проектується санаторій "Полонь"	Захворювання опорно-рухового апарату
Шепетівське родовище мінеральної води	900 м ³ на добу	Радонова	м. Шепетівка	Не використовується	Захворювання опорно-рухового апарату
Мукшінське родовище мінеральної води	70 м ³ на добу	типу "Нафтуся"	с. Привороття Кам'янець-Подільського району	Санаторій "Лісова пісня"	Урологія, гастроентерологія, ендокринологія
Маківське родовище мінеральних вод	43 м ³ на добу 60 м ³ на добу	типу "Нафтуся", Миргородська	с.Маків Дунаєвсько-го району	санаторій "Україна"	кишково-шлункового тракту, сечостатевої системи, органів опору та руху, порушення обміну речовин, гінекологія
Кам'янець-Подільське родовище мінеральних вод	100 м ³ на добу	Бромно-хлоридно-кальцієво-натрієві води високої мінералізації	м. Кам'янець-Подільський	Не використовується	Захворювання опорно-рухового апарату
Збручанське родовище мінеральних вод	257 м ³ на добу	типу "Нафтуся"	смт Сатанів Городецького району	Санаторно-оздоровчі заклади курорту Сатанів	Урологія, гастроентерологія, ендокринологія
Зайчиківське родовище мінеральних вод	288 м ³ на добу	типу "Нафтуся"	с. Зайчики Волочеського району	Не використовується	Урологія, гастроентерологія, ендокринологія
Волочиське родовище мінеральних вод	144 м ³ на добу	типу "Нафтуся"	м. Волочиськ	Санаторій "Райдуга"	Захворювання кишково-шлункового тракту, урологія гастроентерологія, ендокринологія

Таблиця 1 - Перелік СПА- послуг ТОВ «ARDEN PALACE»

СПА послуга	Опис
Spa by THALGO	Гармонізуючий ритуал, який включає ванни, скраби та розслабляючі масажи
Соляна градижня	Це своєрідний гігантський інгалятор, споруджений із природних матеріалів – деревини.
Душ вражень	це комплекс з «Душів вражень», які встановлюються уздовж коридору. Технологія самої процедури полягає в тому, щоб увійти до цього коридору з одного боку і вийти з іншого. Душова алея дозволяє досягти сильного емоційного враження.
SPA для двох	Це комплекс для двох з розслаблюючими процедурами, харчуванням та проживанням, розписаний на три і більше дні
Догляд за тілом в Thermo Spa	Spa ритуали по догляду за тілом проводяться на косметиці преміум сегменту : французькі бренди Morjana , Ericson, італійський бренд Dibi та ін. Завдяки температурі 37 °С, яка підтримується у водному матраці кушетки, поживні речовини обгортань засвоюються шкірою найбільш ефективно.
Spa догляд за обличчям	це розкішний та розслаблюючий процес догляду за шкірою обличчя, який включає в себе різноманітні процедури та методи з метою покращення зовнішнього вигляду, здоров'я та стану шкіри. Такий догляд сприяє пом'якшенню, зволоженню, заспокоєнню шкіри, а також забезпечує антиоксидантну та омолоджуючу дію.
Spa-ритуали в хамам і та лазні	Spa-ритуали в хамам несуть надзвичайну користь для здоров'я, сяючої шкіри та покращення фізичного та емоційного стану. Виконуються ритуали з дотриманням давніх Марокканських традицій, без яких відвідування хамаму неможливо уявити: гомаж маракеш, глина гассул, чорне евкаліптове мило белді, чарівні олії каріте і аргану , широка палітра ароматичних масажних олій та східних аксесуарів.
Апаратна косметологія	найкращі, найпрогресивніші технології у сфері косметології тіла та обличчя. GeneO+ – це нова платформа для проведення простих, безпечних та комфортних процедур омолодження та оздоровлення шкіри. Три технології в одному апараті. OxyGeneo® – безін'єкційна карбокситерапія (оксигенація шкіри зсередини, очищення, збагачення натуральними інгредієнтами). TriPollar® – миттєва підтяжка шкіри, рівномірне нагрівання з трьома активними RF електродами. UltraSound – трансдермальна доставка біологічно активних речовин. GeneO+ застосовують для омолодження, освітлення та покращення якості шкіри. HydraFacial – одна з кращих апаратних процедур для неінвазивного

	<p>загоєння і лікування шкіри , представлена в світі в останні роки. Вона базується на синергії трьох компонентів: механічне відлущування, вплив багатофункціональних і стимулюючих сироваток вплив вакууму.</p> <p>Апарат HydraFacial MD не має аналогів. Жодна інша технологія у світі не допускає проведення цілого комплексу процедур (лікування, омолодження, ліфтинг, зволоження, очищення) за один сеанс. Завдяки цьому пристрій скорочує час на обслуговування в 4 рази , при цьому тривалість процедури складає 40-60 хвилин.</p>
Масажі	<p>різні види масажу, які сприяють нормалізації функцій нервової системи і внутрішніх органів, покращують кровообіг, усувають набряки і застійні явища в тканинах.</p> <p>Неоціненна роль масажу в прискоренні обмінних процесів, що в свою чергу, допомагає зняти фізичну втому, головний біль, стрес, поліпшити стан опорно-рухового апарату, нормалізувати сон, підвищити працездатність.</p>
Хвилі мрій	<p>казкове приміщення для релаксації, лікувальної терапії та розслаблення, яке допомагає забути про буденні справи, втекти від метушні, дозволяє здійснити м'яку психоемоційну корекцію, провести профілактику і навіть лікування нервової системи та внутрішньої рівноваги.</p>
СПА масаж голови	<p>Японський SPA-масаж голови – це давня методика, яка допомагає оздоровити шкіру голови, зняти нервову напругу, покращити кровообіг та відновити резервні сили всього організму, тим самим, надаючи відчутний терапевтичний ефект.</p> <p>Це робота з біологічно активними точками на голові, які розташовані на енергетичних меридіанах та пов'язані з різними внутрішніми органами. Кожна біологічно активна точка – місце виходу нервів та судин.</p>